

JURNALUL LUI DRACULA DE M. MINCU ȘI IPOTEZA UNUI NEGRU VODĂ CRUCIAT

În toamna anului 2008 *Jurnalul lui Dracula* al lui Marin Mincu a fost pus în scenă la Satu Mare de către cunoscutul regizor Alexander Hauswater, cel care în 2004 repurta marele succes național cu piesa *Don Juan & Faust*.

În romanul fantastic al lui Marin Mincu *Jurnalul lui Dracula* fostul domnitor valah își creează propriul mit; pretinde că alcătuiește cu sângele său un document memorialistic. Viitorul Dracula se crede aici un justițiar **daos** (lup dacic). Închis la Viségrad de către Matei Corvin, Vlad Țepeș își trăiește fizic penitența, dar spiritual se simte liber, influențând prin scris lumea. El își exersează dezintegrarea sa ca om, devenind un șaman ("volhv", sau „vălhovnic” – cum scria Dosoftei în *Viața și petrecerea svinților* – preot sau vrăjitor zamolxian după dicționarul lui V. Kernbach); așa ne apare Țepeș în viziunea autorului acestui roman: om complet din punctul de vedere al unei gnoze personale, o personalitate istorică a poporului român, el vrând să instaureze în lume legea fricii și a dreptății. El are preocupările unui om de știință, fiind membru de frunte al confreriei roza-crucienilor. Însuși principele valah închis la Viségrad, urându-l pe vărul Matei Corvin este totuși îndrăgostit de Elisabetha Bathory, care-l vizitează în temniță. Participarea principelui-sacerdot zalmoxian, "volhv", la viitoarele cruciade nu trebuie să fie pusă în discuție din punct de vedere strict istoric. Ține de fantasticul romanului gotic, legendare fiind și întâlnirile, amicițiile sale cu Lorenzo de Medici, papa Pius al II-lea (în textul scrisorilor cu apelativul amical Piccolomini), Maximo Ficino sau Nicolaus Cusanus.

Această carte a fost bine primită de către criticii noștri încă din 2004, pentru că ea redimensionează filosofic legenda lui Dracula. Dar nu este, cum ar vrea istoricii, o biografie realistă, istorică. Ea propune un prototip mai întunecat al principelui Dracula, chiar prin gândurile lui demonice. Îl atrage ca un magnet bezna totală, vidul, încremenirea, aspirând la forțele subpământene. Dorește mult să-și mediatizeze singur mitul, provocând astfel terorizarea întregii Europei pe cale orală dar și scrisă, dinspre o lume și mentalitate încă bizantină, sperând în reînvierea vechii civilizații a tracilor – strămoși ai lui Aeneas și ai latinilor, cum filosofează. Dracula se vede și după moarte ca pe un adevărat cutremur în conștiințele tuturor; vrea cu orice preț, riscând o damnare veșnică, luciferică să trezească spiritul de luptă sacrificial al dacilor în români. Sapă o galerie kilometrică până la Dunăre, cum chiar făcuse cu adevărat pe sub lacul Snagov, însă acum nu ca să evadeze, ci pentru a fi dus de viu de valuri într-o moarte provizorie, de vampir. Se luptă până în clipa marii contopiri cu bătrânul fluviu să supraviețuiască. Este renegat și temut de către conducătorii statelor vecine sau occidentale. Descoperă leacul (pharmakon-ul scrisului) de a acționa și oral în lumea creștinătății sau în cea a musulmanilor, inventându-și legendele rusești, nemțești,

turcești, românești. Din pricina pasajelor de explicații savante pe care ni le oferă Dracula, el ni se pare un personaj-narator necreditabil, chiar o fantomă în devenire (pentru că își pierde la un moment dat umbra și se crede geniu precum călugărul Dan din *Sărmanul Dionis*). Fantomă demonizată, fostul voievod din neamul Basarabilor relatează cu un sadism feroce adevărul despre primele sale aventuri erotice: când o mușcă de sân pe frumoasa lui mamă, principesa din Târgoviște, sau istoria cu fiica boierului de încredere Bulea, când își pierduse cumpătul văzând-o cum pierdea atât de mult sânge, fiind fecioară. Pe o altă frumoasă româncă o tranșase ca la abator, pentru a avea o satisfacție mai mare, iar ideea tragerii în țepă a celor pe care-i condamna i-a venit de la vârsta majoratului, când Radu cel Frumos, fratele său, a fost violat de către șeful gărzilor sultanului. Aceste explicații de natură psihanalitică, pe care le relatează memorialistic Dracula, n-au nicio bază documentară, ci sunt pură ficțiune. Ipoteza lansată de către autorul romanului ar fi că Vlad Țepeș, ca și Radu cel Frumos, au fost maltratați ca ostatici creștini, pe când erau două beizadele la Istanbul. Întemnițatul Dracula își reamintește din adolescență de marea sa atracție față de trupul aproape feminin de perfect al fratelui său, pe care l-a răvnit șeful gărzilor sultanului. De aceea se răzbunase pe înjosirea fratelui său sodomizat, trupul lui nefiind încă pângărit de nimeni la curtea sultanului: i-ar fi retezat acestui militar turc pedofil cu un stilet organele sexuale. Forțat de vizir, le mâncase apoi prăjite (fără să știe atunci, informația venind după aceea). Beizadeaua Vlad s-ar fi excitat trupește de atunci doar la repetarea actului său de a măcelări în public sau pe ascuns pe cei considerați vinovați. Nu-i va displace să facă dragoste cu femeile, să vadă curgând sângele virginal; în caz că ele nu erau fecioare, pedeapsa găsită de tânărul prinț valah o constituia tăierea pântecului.

Autorul *Jurnalului* său pretinde a avea tot dreptul să se instaleze textualizant, neimitându-i pe prozatorii postmoderniști, în mintea prea diabolizată a personajului Vlad Țepeș, pentru că « statutul său natural este de *erou din afara zidurilor* (*l'eroe fuori le mura*), și de aceea va acționa violent ca să spargă această limitare ». Așadar, autorul *de facto* al remiterii vieții lui Dracula (un Vlad Țepeș legendar), Marin Mincu, prin scriitura sa, se dorește a fi el însuși «rescrierea», textualizarea ficțiunii sale. Acest lucru îi reușește deplin și, de aceea, romanul scris din perspectiva naratorului actual (din introducerea «Ați ghicit, iar e vorba de un manuscris [...] »), substituie un ipotetic și neplauzibil jurnal al voievodului. Autorul îl vrea reinventat, însă nu doar ca simplă fabulație a mărturiilor scrise pe care le-ar fi lăsat Vlad Țepeș la Viségrad. Degeaba ne-am prefacedem nemulțumiți că nu avem de-a face cu un jurnal medieval autentic. Orice istoric român devine interesat de psihologia aceluiași protagonist prin excelență al cruciadei antiotomane.

Jurnalul nici n-a existat... , legende spunând că voievodul n-avea voie să scrie chiar nimic în Ungaria, ca să nu se dezvăluie trădarea pactului antiotoman de către verii săi Matei Corvin, Ștefan cel Mare, secondați de fratele său, Radu cel Frumos, fidel sultanului.

Subiectul dramatic al lui Marin Mincu despre izolarea subpământeană și dezumanizarea lui Țepeș este legată de inițierea zeului suprem al dacilor, Zamolxe, despre care ne relatează Herodot (*Historii*, IV, 95). Dacă omul Zamolxe a fost zeificat când venise al patrulea an al descinderii sale *ad inferos*, atunci Vlad Țepeș, prin cei doisprezece ani de supliciu, nu s-a schimbat radical, rezistând încrâncenat numai ca să dovedească lumii cine fusese adevăratul cruciat în Orient, învingătorul lui Mahomed al II-lea. Planul său, după eliberarea din temniță și resuirea pe tron în 1476, era ca românii să facă o politică neinfluențată de Regatul maghiar și astfel să-i alunge pe turci din Europa. Marin Mincu redă tipologia de om revoltat a lui Vlad Țepeș prin discursul autoreflexiv la persoana I, prin anepse frecvente și inserarea unor documente autentice din cancelariile vremii.

Personalitatea lui Vlad Țepeș, înainte de scrierea romanului *Jurnalul lui Dracula* era deja textualizantă, datorită faptului inuman că principele fusese pedepsit de o istorie medievală crudă. Țepeș Vodă, fiul domnitorului Vlad Dracul ce avea Ordinul Dragonului primit din partea împăratului, a meditat paisprezece ani, până în anul reurcării sale pe tronul Țării Românești în 1476, la nedreptățile ce i se făcuseră după ce declanșase groaza în Europa și la Istanbul prin neașteptatul și valpurgicul atac de noapte asupra invadatorilor otomani. Omorârea sa, când își reîncepuse domnia și voia să declanșeze din ordinul papei o nouă cruciadă, reprezintă un *hybris* peste *hybris* săvârșit de către creștinii înțeleși cu sultanul. Tăierea și înfigerea pe pari a capetelor se textualizează, devine reper moral universal, prin atrocitatea durerii insuportabile, a tragerii prin țepă a dușmanilor țării. Aceștia ar fi transformat într-o provincie de imperiu toată Muntenia și Oltenia. Marin Mincu discută pe larg despre refugierea lui Vlad Țepeș în Sighișoara sau la Brașov ca despre o anticipare a destinului său și a damnării simili-luciferice. După moartea sa va apare vidul de autoritate monarhică în Țara Românească, de care profită vărul Ștefan cel Mare, uzurpând deseori tronul valah și căsătorindu-se cu ostatica Maria Voichița. Excesul violenței lui Vlad Dracula, consemnat de către Marin Mincu în *Jurnalul* acestuia n-avea alt scop decât să lanseze o monarhie absolutistă, dar prima consecință a domniei sale au fost câștigarea autonomiei față de Înalta Poartă, netransformarea din 1462 a Țărilor Române în pašalâc. Ceilalți Basarabi vor resimți vidul de putere politică în Muntenia. Vlad Țepeș a fost nepotul lui Mircea, un veritabil Basarab, și ca ultim mare dinast a intrat în memoria muntenilor, oltenilor și chiar a dobrogenilor sub un supranume, Dracula, fiindcă și celălalt nume legendar, al lui Negru Vodă are cam aceleași conotații pozitive și negative.

Se poate ca miturile Dracula și Negru Vodă să constituie cele două fețe ale aceleiași pagini de fondare sau de refacere medievală a Țării Românești. Negru Vodă poate fi oricare dintre Basarabi. Daimonul rezistenței statale trebuia să existe în inima fiecărui domn, până la Neagoe Basarab. Ctitoria lui Vlad Țepeș de la Snagov, unde se găsește mormântul său gol, este și ea un monument arhitectonic de talia mănăstirii Curtea-de-Argeș, iar faptul că legenda și balada vorbesc de fapt despre zidirea

unei biserici mult anterioare domniei lui Neagoe Basarab nu ne oprește să datăm aceste creații folclorice în cea de-a doua jumătate a secolului al XV-lea. De ce oare monarhul Negru Vodă se comportă față de meșteri și în mijlocul norodului său atât de drăculesc? Legenda clădirii impozante pe care o fac prin jertfire meșterii conduși de către Manole nu este oare și cea a Snagovului, aproape de cursul inferior al apei curgătoare Argeș, pe «verde prundiș»? Surparea zidurilor și restaurarea lor neîncetată până în prezent se datora nerespectării normelor de alegere a pământului trainic. Singurul lăcaș monastic medieval clădit «pe Argeș în jos», prin tehnici performante de consolidare a temeliei a fost ansamblul fortificat al Snagovului, iar cel care a inițiat mutarea cetății de scaun la București și a avut curajul de a clădi pe nisip propria sa necropolă nu-i nimeni altul decât Vlad Țepeș. Un alt ansamblu arhitectonic din centrul Bucureștiului, Curtea Veche, precum și alte biserici vechi (precum cea legendară a ciobanului Bucur) au un stil de construcție asemănător. Snagovul a fost construit încă de la început de către Vlad Dracula spre a fi ca o cetate înconjurată de apă, mănăstire-necropolă, dar și închisoare pentru marii trădători. Meșterul anonim care le-a dat viață, prototipul real al lui Manole, a aspirat la rangul boieresc făgăduit de Vlad Țepeș dacă reușea să înalțe Snagovul. Acesta fusese proiectat inițial cu ziduri enorme, ca un sanctuar zalmoxian. Atacarea de pe malurile lacului Snagov era mai ușor de stăvilit prin armele de foc, păcura aprinsă pe valuri și arbaletetele cu care ar fi răspuns Vlad Țepeș dacă s-ar fi aflat aici încercuit. Strategii armatei turcești nu aveau informații în Valahia decât despre tactica unei cuceriri prin asalt cu mașini de război a unei cetăți montane, cea a Poenarilor, despre care se știe că a fost construită pe timpul lui Țepeș prin sângele boierilor trădători. Așadar istoria ar trebui să consemneze în paginile ei talentul înnăscut al lui Țepeș Vodă de a fi cel mai mare strateg militar înainte de Mihai Viteazul. Vlad a ales să se confrunte cu armata otomană tot pe Argeș în jos (ca la Neajlov) spre a conduce operațiunea de apărare a țării dintr-un loc sigur, cu un tunel de aprovizionare pe sub lac, în cazul ocupării țării de către turci. Neștiindu-se localiza precis lupta numită «atacul de noapte» din 1462, presupunem că s-a petrecut chiar prin asaltul asupra insulei Snagov, unde rezista de mai multe zile o parte a armatei lui Vlad Țepeș. Cavaleria muntenilor a atacat din mai multe flancuri oastea lui Mahomed al II-lea Cuceritorul, urcată și-n ambarcațiuni ca să debarce pe insula-cetate. Focul nimicitor despre care vorbesc documentele vremii este posibil să fi fost declanșat prin incendierea păcurii pe valurile din apropierea Snagovului. Bărți sau corăbii iuți ar fi putut să apară din întuneric și să înfrunte flota otomană atacată mai mult dinspre uscat, sau din fortăreața Snagov. Astfel, domnitorul român ar putea fi considerat autorul unei duble bătălii, navale și terestre.

Nu numai poporul nostru l-ar fi supranumit pe Țepeș Vodă și Negru Vodă. Turcii au știut de frică primilor voievozi din neamul Basarabilor, mai ales de frica Drăculeștilor, de unde și toponimele muntenești sau dobrogene cu prefixoidul „cara-”. Neformând un neam prea superstițios, ci unul care a respins cu tărie ereziile sau comunitățile schismatice de la Sudul Dunării – ariană, pneumatohalică, monofizită, bogumilică – românii au fost singurii europeni care împiedicau Islamul să nu devină, imediat după căderea Constantinopolului (1456), viitoarea cultură și civilizație a Europei Centrale sau de Est, precum și religia oficială în locul creștinismului. Supușii lui Țepeș au simțit câtă noblețe avea actul rezistenței armate și de aceea

chiar și femeile din Oltenia au putut să ia armele în mâini pentru a împiedica aici fondarea pașalâcului otoman – cum aflăm din *Răceala* și *A treia țeapă* de Marin Sorescu. Primii care l-au considerat pe domnitorul Vlad Țepeș drept întruparea necuratului (un Negru Vodă pe pământ) au fost sultanul și uriașa sa oaste adusă peste Dunăre. Așa se poate explica renumele lui Vlad Dracul, sau al fiului său Țepeș turcohtonul, supranumit și Vlad cel Negru, Negru Vodă. Tocmai bănătenii, precum și strămoșii dobrogenilor, ai aromânilor – începând din secolele al XV-lea și al XVI-lea, au lansat toponimia Caransebeș, Cernavodă, Negru Vodă, Caraorman, spre a aduce aminte de marele voievod ce s-a opus extinderii Imperiului otoman. Pentru că mitul lui Negru Vodă este cel al supraviețuirii din cenușă, ca un Bizanț după Bizanț, a creștinătății din Sud-Estul Europei. Faptul că variantele baladei *Meșterul Manole* există și la sârbi demonstrează că cele două campanii de răzbunare militară pe turci, inițiate de lancu de Hunedoara, iar apoi de Vlad-Țepeș în Balcani au impulsinat spiritul de luptă și de continuitate al creștinilor din pașalâcurile turcești de la Sudul Dunării. Cetatea domnească se construiește lângă ctitoria monahală în statul aproape teocratic din Evul Mediu, stat imaginat prin abstractizare de către autorii anonimi ai baladei. Să fi fost oare soțiile unor meșteri zidari uciși de Vlad Țepeș acei primi rapsozi, creatorii de bocete, doine, balade?!

Nu există nici măcar în folclor informații despre descinderea lui Negru Vodă din Țara Loviștei, un ținut format din câteva zeci de sate de la poala sudică a Munților Făgăraș, iar de peste culmile lor ar fi fost absurd ca primul voievod muntean să descalece «pe Argeș în jos» înainte de a-și fonda cetatea de scaun și de a cuceri un teritoriu imens, de la Drobeta până la Mare. Singura soluție a localizării paradigmatică a construirii marii mănăstiri fortificate de pe râul Argeș este presupunerea

toposului mitic-baladesc chiar pe Argeșul de Jos, «pe un mal frumos», insula Snagov. Balada mănăstirii care se surpa și legenda domnilor supranumiți Negru Vodă provin din frecvențele ceremoniale și litanii, extinse liric și dramatic după înmormântarea eroilor valahi căzuți pe câmpurile de luptă din Balcani, Țara Românească și Moldova, în deceniile care au urmat cuceririi Constantinopolului și Belgradului de către turci și pierderii treptate de autoritate statală a valahilor în fața Imperiului otoman.

* * *

Atât *Zogru* de Doina Ruști, cât și *Jurnalul lui Dracula* de Marin Mincu ne intrigă la modul euristic prin cele două strategii narative ale potențării enigmei prin câte un mit fondator. Dacă în cartea Doinei Ruști oltenescul duh Zogru (melancolia atavică) este simplu pretext (artificiu epic) al reconstituirii genealogiei unor familii bucureștene de la sfârșitul epocii fanariote și din timpurile noastre, în romanul despre Vlad Țepeș al lui Marin Mincu este vorba despre psihologia învingătorului, despre tenacitatea și superioritatea gândirii unui monarh renascentist. Cele două romane despre Dracula în care strigoii, pricolicii și vâlvele intră și ies oricând prin trupurile și mințile personajelor umane – cazurile elocvente fiind Vlad Țepeș, Elisabetha Bathory, Ianache Văcărescu, Alecu Moruzi și Giulia – au ceva umoristic și totodată un plus de tragism. Cu mare discreție, însă de-a dreptul memorabil, Marin Mincu și Doina Ruști se implică dinamic ori își autolivreează eul naratorial în mijlocul evenimentelor epice, pentru care documentarea este pe alocuri științifică. *Jurnalul lui Dracula*, precum și *Zogru* nu sunt romane istorice propriu-zise, având multe elemente fantastice. Satira și umorul nu impietează deloc asupra reconstituirii fidele a atmosferei tragice, a corupției societății românești din orice epocă.